



Az 1916-os év

1916 a véres és felőrlő küzdelmek éveként vonult be a történelembe. Februártól közel az év végéig tartott a világháború talán legszörnyűbb ütközete, a „vérszivattyúként” emlegetett **verduni csata**. A németek azzal a szándékkal kíséreltek meg betörni a franciák számára lélektani okokból is fontos erőrendszerbe, hogy megsemmisítsék, felmorzsolják a francia seregek jelentős részét. A franciák 550 ezer, a németek 450 ezer katonát vesztek, de Verdun nem került a támadók kezére. Hasonló méretű embervesztés jellemezte nyáron a **Somme folyónál** indított antanttámadást is, ám jelentős változást ez sem eredményezett.

Feladat

Miért egy hatalmas vaddisznó szimbolizálja Németországot? Mire utal a csapdába esett állat rajza?



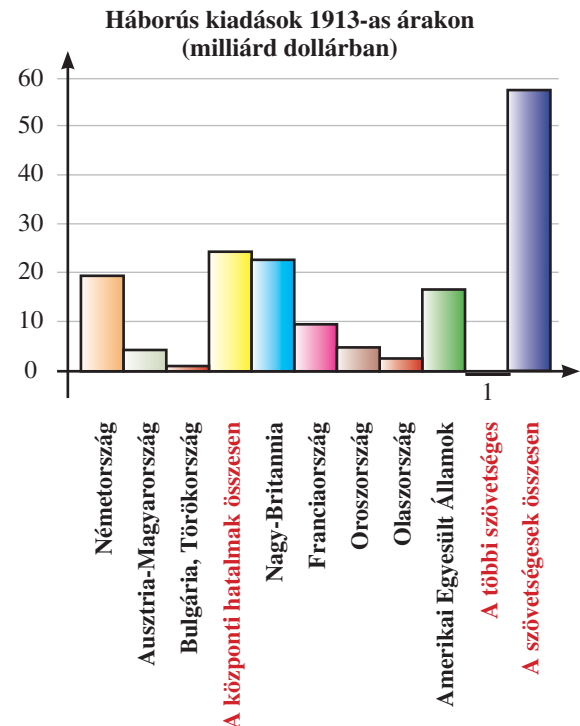
Brit karikatúra a verduni csatáról

Ezzel egyidőben indult az újabb orosz támadás keleten. A **Bruszilov tábornok vezetésével júniusban indított offenzívájuk** a kezdeti sikerek után azonban **kifulladt**, s még az év vége előtt megállt. Ausztria–Magyarország számára legalább ilyen veszéllyel járt **Románia** hadba lépése. Miután az antant **1916 augusztusában a bukaresti titkos szerződésben** biztosította számára Erdély, az Alföld keleti sávja, a Bánát és Bukovina megszerzését, a románok hadat üzentek, s betörték Erdélybe. A Monarchia német segítséggel visszaverte a támadást, sőt decemberben Bukarestet is elfoglalta. **Románia 1918 májusában békét kötött**, annak ellenére, hogy a bukaresti szerződés kifejezetten tiltotta a különbéke megkötését.

A háború harmadik évének végére a hadviselő országok szinte mindegyikében fokozódott a csalódottság, erősödött a békevágy. Ennek szembevető jelei voltak a politikai és a katonai vezetésben végrehajtott személycserék. Menezttették a francia főparancsno-

Feladat

Milyen veszélyeket okozott a fegyverkezési verseny? Hasonlítsa össze a szemben álló felek katonai kiadásait! Mit bizonyítanak az adatok?



kot, a német hadsereg élére a korábban keleti fronton sikereket arató **Hindenburg** került. Nagy-Britanniában **Lloyd George** (ejtsd: lojd dzsórdzs) alakított új háborús kabinetet. Szorosan összefüggött a háborúval Raszputyinnak, a cári család kegyencének meggyilkolása is. Sokan reméltek változást Ausztria–Magyarországon Ferenc József 1916 novemberi halála után. Trónját Ferenc Ferdinánd unokaöccse foglalta el Ausztriában I., Magyarországon **IV. Károly** néven.

A kezdődő kimerülést mutatják az első béketervek is. Először a németek hozták nyilvánosságra békefeltételeiket, de az antant érdemben nem foglalkozott az ajánlattal, hiszen tudták, az idő nekik dolgozik.

Összefoglaló kérdések

1. Milyen változásokat hozott a hadviselés tekintetében az első világháború?
2. Mely területek odaigérésével sikerült az antantnak Olaszországot és Romániát bevonnia a háborúba?
3. Ismertesse az 1916-os év legfontosabb katonai eseményeit!



3. Az antant győzelme

○ Milyen okok vezettek a központi hatalmak vereségéhez?

Az USA hadba lépése

Az **1917-es év** döntő változásokat hozott. A háborút két esemény befolyásolta: az **Amerikai Egyesült Államok hadba lépése**, valamint az **orosz forradalom**. Az USA polgárai 1914-ben még szinte kivétel nélkül támogatták kormányuk hagyományos **izolacionizmusát***. A háborút az elaggott és hanyatló Európa belügyének tekintették, érdekeiktől távol álló, barbár öldöklésnek. 1917-re a helyzet fokozatosan megváltozott. A német tengeralattjárók olyan hajókat is elsüllyesztettek, melyeken amerikai állampolgárok utaztak.

Feladat

Miért járult hozzá a Lusitania elsüllyesztése az USA hadbalépéséhez?

„1915. május 7. Délután 2 óra 33 perckor, néhány tengeri mérföldre Írország délkeleti partjaitól, az Old Head of Kinsale-fok magasságában az U 20 torpedót lő ki a Lusitania brit utasszállító hajóra. Röviddel ezután egy második robbanás rázza meg a hajót. A Lusitania olyan gyorsan süllyed el, hogy az 1959 utasnak alig egyharmadát sikerül kimenteni. Az 1198 halott között 128 amerikai is van... Mielőtt a hajó elindult volna Liverpoolba, a New York-i német követ figyelmeztette az utasokat, hogy a német tengeralattjárók parancsot kaptak minden brit felségjelű hajó megtámadására a Nagy-Britannia körüli vizeken. A Lusitania kapitánya alábecsüli a figyelmeztetést, mert tudja, hogy hajója 25 csomós sebességével bármilyen tengeralattjáróval szemben fölényben van. A Lusitania nemcsak utasokat, hanem lőszert is szállít Nagy-Britanniába.”

A XX. SZÁZAD KRÓNIKÁJA

Az antant hatalmas megrendelése az USA gazdaságát érdekeltté tették partnereinek végső győzelmében. Oroszország egyre nyilvánvalóbb kimerülése éppen ezt tette kétségessé. Nagy felháborodást váltott ki az amerikai közvéleményben, hogy 1917 elején Zimmermann (ejtsd: cimtermán) német külügyminiszter rejtjeles – ám az angolok által elfogott és megfejtett – táviratban Mexikót az USA megtámadására ösztökölte. A hadba lépést közvetlenül a **korlátlan tengeralattjáró-háború* meghirdetése** váltotta ki. A németek 1917. január 31-én deklarálták, hogy az antant hatalmak körüli vizeket hadiövezetnek tekintik. Az ott közlekedő ellenséges és semleges hajókat figyelmeztetés nélkül elsüllyesztik. Németország így

Feladat

Melyik hadviselő fél ismerte fel korábban a tengeralattjárók harcászati értékét? Hogyan lehetett hatékonyan védekezni a tengeralattjárók támadása ellen? Nézzen utána a tengeralattjárók első világháborús szerepének! (@ *Tengeralattjárók az első világháborúban*)



Német tengeralattjáró

kívánt olyan súlyos csapást mérni ellenségeire, amely meghozza a végső győzelmet még az USA esetleges hadba lépése esetén is. Ez utóbbi **április 6-án** be is következett. Az az állam csatlakozott a szövetségesekhez, amely gyakorlatilag kimeríthetetlen gazdasági potenciállal rendelkezett, de amely a nagy távolság miatt a fronton csak hónapok múlva, 1918 elején volt képes érdemi változást előidézni. Így **nyugaton a helyzet 1917-ben sem változott.**

A központi hatalmak sikerei

A németek győzelmi reményeit az oroszországi események is erősítették. **1917 márciusában összeomlott a cári rendszer**, diadalmaskodott a demokratikus forradalom. Az ideiglenes kormány azonban folytatta a háborút, sőt júliusban újabb támadást indított. Ennek sikertelensége viszont tovább növelte az orosz tömegek békevágyát. Ez meghatározó szerepet játszott az ideiglenes kormány bukásában, és a bolsevik párt hatalomra kerülésében. A bolsevikok, az orosz kommunisták szinte a hatalomátvétel pillanatában deklarálták: korábbi álláspontjuknak megfelelően a háború azonnali befejezését kívánják. A németek erre vártak. Az orosz front megszűnése ugyanis felcsillantotta a nyugati erőösszpontosítás lehetőségét. A harcokban elhúzódtak, s a béketárgyalások is nehezen vezet-

AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ